

Irena NYCKOWSKA
Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Płock

NOWA MATURA Z JĘZYKA OBCEGO — WYNIKI I ICH WYKORZYSTANIE

Celem naszego artykułu jest analiza wykorzystywania wyników przeprowadzonych dotychczas egzaminów maturalnych w latach 2001 (próbne) i 2002 z języka obcego (na przykładzie języka francuskiego), do opracowania koncepcji egzaminu maturalnego obowiązującego od 2005 roku. Analizie poddane zostaną przepisy prawne, regulujące przeprowadzanie, opracowywanie i komunikowanie wyników nowego egzaminu maturalnego, w oparciu o sprawdzanie stopnia opanowania sprawności pisanie w języku francuskim na poziomie podstawowym oraz zmodyfikowana koncepcja egzaminu maturalnego, obowiązującego od 2005 roku.

Przeprowadzanie egzaminów maturalnych reguluje Ustawa o systemie oświaty z 1991 r., wraz z późniejszymi zmianami oraz wynikające z niej rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu. Celami nowego egzaminu maturalnego są (Ministerstwo Edukacji Narodowej o egzaminie maturalnym od 2002 roku, s.11):

- porównywalna ocena wiedzy i umiejętności maturzystów, która będzie miała wpływ na politykę edukacyjną państwa,
- wzmocnienie motywacji uczniów do odpowiedzialnego uczenia się w związku z planowanym uznaniem wyników egzaminów maturalnych przy przejściu na kolejne etapy kształcenia,
- spowodowanie zmian w sposobach uczenia się i nauczania,
- stworzenie sytuacji, w której wyższe uczelnie będą skłonne zastąpić egzaminy wstępne wynikami z egzaminów maturalnych.

Początkowo ustawodawca przewidywał wdrażanie egzaminu maturalnego na nowych zasadach od roku szkolnego 2001/2002, w którym miał być on przeprowadzany dla absolwentów czteroletnich szkół średnich; w kolejnych latach mieli nim zostać sukcesywnie objęci absolwenci pozostałych typów szkół średnich. Egzamin maturalny miał składać się z części wewnętrznej, mającej formę egzaminu ustnego, zdawanego w szkole macierzystej i z części zewnętrznej, mającej formę egzaminu pisemnego, zdawanego w wyznaczonej szkole i przeprowadzanego przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 kwietnia 1999r. w sprawie oceniania...).

Głównym celem egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego było określenie stopnia opanowania wymagań egzaminacyjnych w zakresie określonym w *Stan-*

dardach wymagań egzaminacyjnych¹, których bazę stanowiła podstawa programowa kształcenia ogólnego².

Standardy wymagań egzaminacyjnych w zakresie języka obcego (francuskiego) ujęte zostały w cztery obszary:

- wiadomości,
- stosowanie posiadanej wiedzy w określonym celu,
- umiejętność wykorzystywania posiadanej wiedzy,
- umiejętność wykorzystywania własnych doświadczeń i przeżyć w różnych zadaniach komunikacyjnych.

Obszary standardów dotyczyły treści, wyszczególnionych w katalogu tematów w zakresie (Syllabus z języka francuskiego 2002, ss.31-45):

- struktur gramatycznych,
- mówienia,
- rozumienia ze słuchu,
- rozumienia tekstu czytanego,
- wypowiedzi pisemnej.

Dotychczas egzamin maturalny według powyższych zasad odbył się dwukrotnie: w 2001r. i 2002r. W dniu 19 września 2001r. we wszystkich szkołach w Polsce odbył się próbny egzamin maturalny z języków obcych, który obejmował tylko poziom podstawowy. Najważniejszym celem tego egzaminu było zapoznanie uczniów, nauczycieli, dyrektorów szkół i egzaminatorów, z nową formą obowiązkowego pisemnego egzaminu na poziomie podstawowym.

Problem wykorzystania wyników z przeprowadzonych dotychczas egzaminów maturalnych z języka francuskiego zostanie omówiony w oparciu o część egzaminu, dotyczącą stopnia opanowania sprawności pisania na poziomie podstawowym.

Zadania próbnej matury na poziomie podstawowym z języka francuskiego sprawdziły trzy podstawowe sprawności językowe: rozumienie ze słuchu (arkusz nr I), rozumienie tekstu czytanego (arkusz nr II) i wypowiedź pisemną (arkusz nr III). Zadaniem ucznia w arkuszu nr III było napisanie dwóch różnych tekstów użytkowych: kartki do przyjaciół z Francji w formie zaproszenia na przyjęcie urodzinowe (nie był określony limit słów) i listu do francuskiego kolegi /koleżanki, dotyczącego przeprowadzki do nowego mieszkania (120-150 słów). Zdający musieli wykazać się umiejętnościami przedstawiania informacji, opisywania ludzi i zdarzeń, formułowania własnych opinii oraz umiejętnością konstruowania różnych form wypowiedzi i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych.

Do egzaminu przystąpiło prawie 300 tysięcy uczniów klas maturalnych; najwięcej zdających wybrało język angielski (65%); język francuski zdawało 4% (Raport z wyników próbnego egzaminu maturalnego z języków obcych, 2001).

Analiza wyników wskazuje, że 0 około 98% maturzystów zdało w roku 2001 wrześniowy próbny egzamin maturalny z języka francuskiego na poziomie podstawowym (Tabela 1).

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 lutego 2000 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (DzU z 2000 r. Nr 17, poz. 215)

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 1999 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego (DzU z 1999 r. Nr 14, poz. 129)

Egzamin z języka obcego obejmował część pisemną, organizowaną przez OKE, sprawdzaną i ocenianą przez zewnętrznych egzaminatorów. Łącznie uczeń mógł maksymalnie otrzymać 100 punktów za zaliczenie poziomu podstawowego pisemnego egzaminu. Do zaliczenia wystarczyło jednak tylko 30% ogólnej sumy punktów, które uczniowie mieli ogromne szanse zdobyć rozwiązując zadania pierwszych dwóch arkuszy (za pierwszy arkusz uczeń mógł uzyskać 30%, za drugi 40%, za trzeci 30% ogólnej sumy punktów).

Dlatego też, najtrudniejszy trzeci arkusz nie miał zbyt dużego wpływu na rozstrzygnięcie, czy uczeń zdał ten pisemny egzamin (Raport z wyników próbnego egzaminu... op. cit.).

Tabela 1. Tabela zbiorcza wyników próbnego egzaminu maturalnego z języka francuskiego³

L.P.	OKE	Średnia wyników	Łatwość egzaminu	Procent niezalicz.	Zdający ogółem
	Gdańsk	34,4	0,68	0,92	541
	Jaworzno	29,5	0,59	4,59	2477
	Kraków	32	0,64	1,61	2260
	Łomża	31,4	0,63	0	357
	Łódź	33,1	0,66	2,39	796
	Poznań	33,1	0,66	1,05	1803
	Warszawa	37,5	0,75	0,18	1132
	Wrocław	33,1	0,66	1,85	1137
	Polska	32,5	0,65	2,08	10 559

W następnym roku szkolnym, zgodnie z obowiązującym prawem oświatowym⁴, do egzaminów maturalnych tzw. „nowej matury” mogli przystąpić tylko ci uczniowie, którzy zadeklarowali taką decyzję na piśmie do końca listopada 2001 roku. Wyboru takiego dokonało około 7 000 absolwentów liceów na prawie 400 000. Język obcy jako obowiązkowy mógł być zdawany na poziomie podstawowym lub rozszerzonym. Egzamin składał się z dwóch części: wewnętrznej, ustnej, zdawanej w szkole na poziomie podstawowym lub rozszerzonym i ocenianej przez szkolny zespół egzaminacyjny oraz zewnętrznej, pisemnej, zdawanej na poziomie podstawowym lub rozszerzonym i ocenianej przez egzaminatorów OKE.

Interesująca nas sprawność wypowiadania się w formie pisemnej badana była na poziomie podstawowym arkuszem nr III, który zawierał dwa zadania. Podobnie, jak na egzaminie próbnym, pierwsze z nich dotyczyło zredagowania krótkiej informacji (bez limitu 02, słów) i drugie — napisania listu do kolegi /koleżanki we Francji (120-150 słów). W ramach badania umiejętności wypowiadania się w formie pisemnej na poziomie rozszerzonym (arkusz VI), uczeń zobowiązany był zredagować wypowiedź

³ Tabela została opracowana w oparciu o dane w Raporcie z wyników próbnego egzaminu maturalnego z języków obcych, Zał. Nr 11, www.cke.edu.pl, s.22

⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 listopada 2001 roku zmieniające Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 marca 2001 roku w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych (DzU z 2001r. Nr 128, poz.1419)

pisemną na jeden z trzech podanych tematów w formie rozprawki, opowiadania bądź artykułu.

Na 6473 maturzystów zdających ogółem w Polsce, język francuski wybrało 215 zdających (3,4%), w tym — 129 zdawało na poziomie podstawowym i 86 — rozszerzonym (Tabela nr 2). Wyniki egzaminu były nieco wyższe, niż podczas egzaminu próbnego, ponieważ wszyscy zdali egzamin na poziomie podstawowym. Natomiast na poziomie rozszerzonym zdało 95% (Wyciąg z raportu maturalnego w roku szkolnym 2001/2002).

Tabela 2. Procent zdawalności języka francuskiego na terenie poszczególnych komisji okręgowych⁵

L.P.	Nazwa OKE	Poziom podstawowy		Poziom rozszerzony	
		Liczba ucz.	% zdanych	Liczba ucz.	% zdanych
	Gdańsk	15	100%	8	88%
	Jaworzno	22	100%	8	100%
	Kraków	26	100%	23	96%
	Łomża	2	100%	6	100%
	Łódź	5	100%	7	86%
	Poznań	18	100%	7	100%
	Warszawa	21	100%	10	90%
	Wrocław	20	100%	17	100%
	Ogółem	129	100%	86	95%

Od roku 2005 „nowa matura” będzie egzaminem powszechnym dla absolwentów nowych liceów ogólnokształcących i profilowanych⁶. Standardy wymagań, będące podstawą przeprowadzania egzaminu maturalnego z języków obcych nowożytnych, zostały opracowane zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego (2003)⁷.

Zgodnie z jego strukturą, standardy wymagań obejmują pięć obszarów, oznaczonych cyframi rzymskimi, które będą sprawdzane, podobnie jak dotychczas, na dwóch poziomach egzaminacyjnych, podstawowym i rozszerzonym:

- wiadomości,
- odbiór tekstu (recepja),
- tworzenie tekstu (produkcja),

⁵ Tabela została opracowana w oparciu o Wyciąg z raportu maturalnego w roku szkolnym 2001/2002, www.cke.edu.pl, ss.13-17

⁶ Podstawę przeprowadzania egzaminów maturalnych od 2005 roku stanowią następujące akty prawne: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych (DzU z 2003r. Nr 26, poz.225); Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (DzU z 2003r. Nr 90, poz.846); Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 października 1999r. w sprawie wymagań, jakim powinni odpowiadać egzaminatorzy okręgowych komisji egzaminacyjnych oraz warunków wpisywania i skreślenia egzaminatorów z ewidencji egzaminatorów (DzU Nr 93, poz. 1071)

⁷ polskie wydanie dokumentu Rady Europy *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*

- reagowanie językowe (interakcja),
- przetwarzanie tekstu (mediacja).

Wiadomości z obszaru I będą sprawdzane najczęściej poprzez umiejętności z obszarów II — V. Każdy obszar zawiera standardy, przedstawiające umiejętności (oznaczone cyframi arabskimi), których stopień opanowania w zakresie treści nauczania (oznaczonych literami) zostanie poddany sprawdzaniu na egzaminie maturalnym.

Jak nietrudno zauważyć, obowiązujące do 2003 roku i aktualne standardy, poza wspólną cechą, jaką jest ich dychotomiczność (dwa poziomy wymagań: podstawowy i rozszerzony), znacznie różnią się, zarówno pod względem formy, treści, jak i ich liczby.

Egzamin z języka francuskiego nadal 03 składa się z dwóch części: egzaminu ustnego, ocenianego w szkole przez przedmiotowy zespół egzaminacyjny i egzaminu pisemnego, ocenianego przez egzaminatorów Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej. Egzamin ustny, oceniany przez przedmiotowy zespół egzaminacyjny, zarówno na poziomie podstawowym, jak i rozszerzonym, sprawdza przede wszystkim sprawność mówienia. Celem pisemnego egzaminu maturalnego, ocenianego przez egzaminatorów Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, przeprowadzanego również na dwóch poziomach, jest określenie stopnia opanowania języka w zakresie sprawności rozumienia ze słuchu, rozumienia tekstu czytanego oraz wypowiedzi pisemnej.

W nowej formie egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego, aspekt komunikacyjny jest nadal bardziej istotny niż poprawność językowa, ale punkt ciężkości przesuwają w sposób zdecydowany w kierunku sprawdzania stopnia przyswojenia umiejętności komunikowania się, zarówno w mowie, jak i w piśmie. Mimo wielu różnic, wykazanych powyżej, stopień opanowania interesującej nas sprawności jest sprawdzany, zarówno według zasad sprzed, jak i po 2003 roku, 3) identycznymi zadaniami, które również oceniane są niemal identycznie (por.: Syllabus z języka francuskiego 2002, ss.84-90 i Informator maturalny od 2005 roku. Język francuski, ss. 26-27; ss. 70-71).

Egzamin sprawdzający stopień opanowania sprawności pisania/tworzenia tekstu na poziomie podstawowym obejmuje dwa zadania: pierwsze dotyczy sformułowania krótkiej wypowiedzi użytkowej (bez limitu słów) i drugie — dłuższej formy użytkowej (120-150 słów).

Zadanie pierwsze, przy ocenie którego brana jest pod uwagę głównie komunikatywność, a w mniejszym stopniu poprawność językowa, oceniane jest według poniższych kryteriów:

- Przyznaje się po 1 punkcie za każdą informację zgodną z poleceniem.
- Jeżeli informacji brak lub błędy językowe uniemożliwiają jej zrozumienie, nie przyznaje się punktu za te informacje.
- Jeżeli tekst jest poprawny pod względem językowym, tzn. nie zawiera błędów (gramatycznych, leksykalnych i ortograficznych) lub zawiera — błędy, stanowiące nie więcej niż 25% liczby wszystkich wyrazów w tekście (w kryteriach sprzed 2003 roku: drobne błędy), przyznaje się 1 punkt za poprawność językową.
- Punkt za poprawność przyznaje się, jeśli tekst zawiera więcej niż połowę informacji.

Za zadanie pierwsze zdający może (mógł) otrzymać maksymalnie 5 punktów (Tabela 3).

Tabela 3.

	Treść				Poprawność językowa	Maksymalna liczba punktów
	Inf. 1	Inf.2	Inf.3	Inf.4		
Liczba punktów	0 - 1	0 - 1	0 - 1	0 - 1	0 - 1	5

Przy ocenie zadania drugiego brana jest pod uwagę treść, forma, bogactwo językowe i poprawność językowa. Przyznaje się po 1 punkcie za każdą informację. Jeśli informacji brak lub błędy językowe uniemożliwiają jej zrozumienie, nie przyznaje się punktu.

- Za *treść* uczeń, w zależności od elementów określonych w poleceniu, może otrzymać: 1 punkt, 0,5 punktu lub 0 punktów.
- Za *formę*, stosownie do stopnia jej zgodności z wymaganą formą oraz jej spójności i logiczności: 2 punkty, 1 punkt lub 0 punktów.
- Za *bogactwo językowe*, w zależności od stopnia zróżnicowania struktur gramatycznych i leksykalnych (doboru słownictwa i frazeologii): 2 punkty, 1 punkt lub 0 punktów.
- Za *poprawność językową*, zależnie od liczby popełnionych błędów gramatycznych, leksykalnych i ortograficznych:
  - przy błędach stanowiących 0-15% wszystkich wyrazów: 2 punkty;
  - przy błędach stanowiących 15% -25% wszystkich wyrazów: 1 punkt;
  - przy błędach przekraczających 25% wszystkich wyrazów oraz gdy praca liczy mniej niż 60 słów, czyli 50% wymaganego limitu: 0 punktów.

Łącznie za zadanie drugie zdający może maksymalnie otrzymać 10 punktów (Tabela 4).

Tabela 4.

	Treść				Forma	Bogactwo językowe	Poprawność językowa	Razem
	Inf. 1	Inf. 2	Inf. 3	Inf.4				
Liczba punktów	0-0,5-1	0-0,5-1	0-0,5-1	0-0,5-1	0-1- 2	0-1-2	0-1-2	10

Raport szczegółowy z próbnego egzaminu maturalnego z matematyki i języków obcych został opracowany niezwykle starannie i zawiera cztery rozdziały (wraz z załącznikami) dotyczące: przygotowania, przeprowadzenia próbnych egzaminów maturalnych, opracowania wyników i przekazania informacji odbiorcom oraz wnioski.

Załączniki, w liczbie jedenastu, zawierają informacje w zakresie procedur i instrukcji egzaminacyjnych, arkusze egzaminacyjne z omówieniem, instrukcję dotyczącą dystrybucji arkuszy egzaminacyjnych, przykładowy program szkolenia dla egzaminatorów, ankietę po szkoleniach egzaminatorów, arkusz obserwacji egzaminu, ankietę dla

egzaminatorów, wzór zaświadczenia dla ucznia po egzaminie próbnym, przykładowy raport dla szkoły, raport z wyników egzaminu próbnego egzaminu maturalnego z języków obcych. Równie szczegółowy jest raport z egzaminu maturalnego w roku szkolnym 2001/2002.

Zgodnie z założeniami, wiedza dotycząca stopnia opanowania wiadomości i umiejętności 01/2002.standardów, przez uczniów przystępujących do matury, winna służyć doskonaleniu polityki edukacyjnej państwa, a na poziomie szkoły, bezpośrednio odpowiedzialnej za wyniki kształcenia, podnoszeniu ich jakości, jak również podejmowaniu, stosownie do potrzeb, działań naprawczych lub doskonalących⁸.

Przy całej jednak staranności opracowania wszystkich danych, dotyczących średniej wyników i współczynnika łatwości w aspekcie kraju, województwa, powiatu, gminy, szkoły i klasy, opracowane wyniki w zakresie stopnia opanowania podstawowych sprawności z języka obcego (francuskiego) nie dostarczają szkole i nauczycielowi niezbędnych informacji do podjęcia działań profilaktyczno-terapeutycznych w zakresie błędów, popełnianych przez zdających egzamin maturalny (Tabela 5).

Tabela 5. Opanowanie podstawowych sprawności językowych z języka francuskiego⁹

	Arkusz I			Arkusz II			Arkusz III		
	licea ogóln.	szkoły zaw.	razem	licea ogóln.	szkoły zaw.	razem	licea ogóln.	szkoły zaw.	razem
Max pkt	15	15	15	20	20	20	15	15	15
średnia	11,16	8,53	10,26	15,25	13,03	14,49	10,06	4,52	8,16
łatwość	0,74	0,57	0,68	0,76	0,65	0,72	0,67	0,30	0,54

Dane statystyczne zawierające informacje dotyczące punktów przyznanych uczniowi za: treść, formę, bogactwo językowe i poprawność językową nie dostarczą nauczycielowi niezbędnej wiedzy w zakresie typu i źródła błędu. Zgodnie, bowiem z kryteriami, przyjętymi w regulaminie oceniania, na zakres tych pojęć składają się poniższe elementy:

⁸ Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego... (DU nr 89 z 2004 r. poz. 845) za analizę i wykorzystanie wyników egzaminów odpowiedzialny jest dyrektor szkoły.

⁹ Raport z wyników próbnego egzaminu maturalnego z języków obcych, www.cke.edu.pl, s. 4

- treść — prezentacja poszczególnych informacji,
- forma — zgodność z wymaganą formą, układ tekstu (spójny, logiczny), objętość pracy,
- bogactwo językowe — struktury gramatyczne, słownictwo, frazeologia,
- poprawność językowa — błędy: gramatyczne, leksykalne, ortograficzne.

Informacje w omawianym zakresie można jedynie uzyskać poprzez bezpośrednią analizę błędów, popełnionych przez zdających w pracach maturalnych, w ramach której wyróżniane są: ekscerpcja, deskrypcja, eksplikacja (diagnoza) oraz prognozowanie błędów (F. Grucza (red.), *ibidem*, ss.32-35).

Ekscerpcja błędów winna być poprzedzona ich identyfikacją, która polega na odróżnieniu błędnych wypowiedzi uczniowskich od poprawnych. Ekscerpcja błędów implikuje pewną ich wstępną klasyfikację uwzględniającą warunki, w których błąd powstał. Deskrypcja (opis) błędu językowego polega na opisie odchylenia uczniowskiej wypowiedzi błędnej od przystającej do niej wypowiedzi poprawnej w kontekście modelu językowego (przyjętego za podstawę opisu), który determinuje w sposób zasadniczy przede wszystkim lingwistyczną eksplikację uczniowskich błędów językowych. Do zadań opisu błędu językowego należy udzielenie odpowiedzi na pytanie: jakie reguły w błędnej wypowiedzi ucznia zostały naruszone oraz dokonanie taksonomii błędów.

Eksplikacja uczniowskich błędów językowych, czyli diagnoza polega na ustaleniu ich źródła, wśród których wyróżniamy językowe i niejęzykowe źródła błędów. Do źródeł językowych należą takie, które wypływają z języka ojczystego lub innego przyswajanego języka obcego, nie będącego przedmiotem nauki (interferencja interlingwalna) oraz takie, które wypływają ze struktury języka stanowiącego przedmiot nauki (interferencja intralingwalna).

Zbrane informacje deskryptywno-eksplikatywne poddawane są następnie ocenie aplikatywnej. Ewaluacja błędów językowych (F. Grucza (red.), *ibidem*, s.36) może być dokonywana z różnych punktów widzenia: lingwistycznego, komunikacyjnego, glottodydaktycznego, psychologicznego, fizjologicznego i innych. Najbardziej przydatne w pracy nauczyciela będzie dokonywanie ewaluacji błędów z perspektywy glottodydaktycznej, według czterech kryteriów (H. Komorowska, ss.232-233):

- kryterium materiału językowego (błędy: wymowy, pisowni, leksykalne, gramatyczne);
- kryterium komunikatywności przekazu (błędy lokalne i globalne);
- kryterium systematyczności (błędy: systematyczne, sporadyczne, przejęzyczenia);
- kryterium źródła błędu (błędy interferencji: zewnątrzjęzykowej i wewnątrzjęzykowej, błędy wynikające ze sposobu uczenia się; błędy wynikające ze sposobu nauczania i błędy wynikające ze strategii komunikacyjnych).

Profilaktyka i terapia błędów (F. Grucza (red.), *op.cit.*, s. 40) odbywa się w oparciu o opracowane odpowiednio aplikacje, czyli środki i sposoby interwencyjnego wpływania na układ glottodydaktyczny, które mogą spełniać zarówno funkcje profilaktyczne, jak i terapeutyczne. Terapia błędów polega na poprawianiu błędów, przy

czym należy odróżnić terapię przyczyn (źródeł) błędów od terapii samych błędów jako skutków owych przyczyn. Ważniejszą rolę w procesie nauczania/uczenia się spełnia niewątpliwie terapia, ponieważ popełniony błąd ulega fosylizacji i jest trudny do wyeliminowania.

Wprawdzie nie każdy błąd zakłóca komunikację językową, ale szkoła jest zobligowana do doskonalenia jakości pracy ucznia i nauczyciela w procesie nauczania/uczenia się języka obcego. Zaś jednym z zadań nauczyciela jest profilaktyka i terapia błędów, które muszą się koncentrować na wybranych problemach (błędach) i nie mogą być działaniami przypadkowymi (F. Grucza (red.), 1978, s. 40). Nauczyciel, zgodnie z obowiązującymi przepisami, nie ma dostępu do prac uczniów z maturalnego egzaminu pisemnego, ponieważ zostają one w Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, a jedynie na prośbę zdającego, sprawdzone i ocenione arkusze egzaminacyjne są mu udostępnione do wglądu, w miejscu i czasie określonym przez dyrektora Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej. Natomiast nauczyciel, pozbawiony wiedzy dotyczącej typu i źródła błędu, nie jest w stanie opracować trafnego programu terapeutyczno-profilaktycznego, jak również określić kierunków rozwoju własnego warsztatu pracy w zakresie stosowanych metod i strategii nauczania/uczenia się języka obcego.

Rozwiązania tego problemu można upatrywać w rozważeniu możliwości „wypożyczania” prac szkole na określonych zasadach, po zakończonej procedurze egzaminacyjnej oraz w podejmowaniu prac badawczych.

Można polemizować z powyższym wnioskiem kontrargumentując, iż nauczyciel języka obcego (francuskiego) miał na co dzień do czynienia z uczniami, których sprawności językowe były sprawdzane podczas zewnętrznego egzaminu maturalnego, ale wgląd w poprawione przez egzaminatorów (doświadczonych nauczycieli o bardzo wysokich kompetencjach językowych) zadania maturalne stanowiłby bardzo dobrą okazję do konfrontacji z codzienną praktyką. Byłoby to bardzo cenne studium porównawcze, szczególnie dla nauczycieli nie będących egzaminatorami, legitymujących się przygotowaniem do nauczania języka obcego na poziomie licencjatu i posiadających niewielki staż pracy. Analiza wypowiedzi, zaklasyfikowanych przez egzaminatora jako błędne, pozwoliłaby nauczycielom na zweryfikowanie własnych strategii nauczania/uczenia się i ustalenie swoich mocnych i słabych stron w tym zakresie, co stanowiłoby punkt wyjścia w drodze do podnoszenia jakości pracy swojej, ucznia i szkoły.

LITERATURA

- Biuletyn Maturalny Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, (2003), Nr 3.
Grucza F. (red.), (1978), *Z problematyki błędów obcojęzycznych*, WSiP, Warszawa.
Informator maturalny od 2005 roku. Język francuski, (2003), OKE w Poznaniu, Warszawa.
Komorowska H., (1999), *Metodyka nauczania języków obcych*, WSiP, Warszawa.
Ministerstwo Edukacji Narodowej o egzaminie maturalnym od 2002 roku. Biblioteczka Reformy, (2001), Nr 32, s.11.
Raport z wyników próbnego egzaminu maturalnego z języków obcych, CKE, www.cke.edu.pl
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 1999 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego (DzU z 1999 r. Nr 14, poz. 129).

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 kwietnia 1999 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych (DzU z 1999 r. Nr 14, poz. 129).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 lutego 2000 r. w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (DzU z 2000 r. Nr 17, poz. 215).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 marca 2001 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych (DzU z 2001 r. Nr 29, poz. 323).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 6 listopada 2001 r. zmieniające Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 marca 2001 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych (DzU z 2001 r. Nr 29, poz. 323).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (DzU z 2003 r. Nr 90, poz. 846).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i prowadzenie ekspertyz.

Syllabus z języka francuskiego 2002, OKE w Poznaniu (red.), Warszawa.